

זר שאכל תרומה לאביי פטור -

According to *Abaye* a stranger who ate *Terumah* is exempt

OVERVIEW

rules that the exemption from paying money when one is simultaneously also liable for a capital offense, is not limited to death penalties meted out by the בית דין, but even if the death penalty is מן השמים. The source of s' ruling is a dispute between אביי (who derives it from אסון אסון) and רבא (who derives it from מולך גמרא). The difference between אביי ורבא is in a case of זר שאכל תרומה, for which he is liable for מיתה בידי שמים¹, but not for כרת². According to אביי the ruling of רבא applies even to מיתה בידי שמים (which the case of אסון describes), so he will be פטור from payment in the case of זר שאכל תרומה³; however according to רבא the מיתה בידי שמים applies only to כרת (the case of מולך), but not to מיתה בידי שמים, therefore he is liable to pay for the תרומה which he ate.⁴

responds to an anticipated difficulty:

ואוכל תרומה בשוגג והזיד⁵ במעילה לרבי דאמר במיתה (פסחים דף לג,א) דחייב גזירת הכתוב הוא - And regarding one **who eats תרומה בשוגג** (where he is liable to pay, even though there is a חיוב מיתה בידי שמים for eating תרומה intentionally) **and** similarly one who **was מועל בהקדש בשוגג**, **according to רבי** who maintains that one who is **מועל בהקדש intentionally is מיתה⁶**, **and nevertheless he is liable** to pay for the מעילה בשוגג (as well as the תרומה); even though that in these two cases there is a חיוב מיתה בידי שמים (by תרומה according to everyone and by מעילה according to רבי) which should

¹ We derive the חיוב מיתה for a זר who eats תרומה במזיד from the פסוק (ויקרא [אמור] כב,ט) which states, ולא ישאו עליו חטא, referring (also) to (a זר who eats) תרומה, ומתו בו כי יחללוהו.

² There are varying differences between כרת (which is harsher) and מיתה בידי שמים (which is more lenient). Some say that כרת is death at fifty years old and מיתה בידי שמים is at sixty (אגה"ת פ"ד). Others maintain that by כרת the offender and his children die, but not by מיתה בידי שמים. The רמב"ם writes that by כרת the נפש is cut off from הבא, but not by מיתה בידי שמים.

³ This is in a case where the זר ate the תרומה במזיד, but not if he ate it בשוגג, where it clearly states in the תורה (ויקרא [אמור] כב,יג) that the principal plus a fifth [a fourth] which (all of it) becomes תרומה. One must pay back to the כהן ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמשתיו עליו ונתן לכהן את הקדש.

⁴ The פטור מ"מ קלב"מ does not require that there be an actual חיוב מיתה (either by בי"ד or בידי שמים); as long as one transgressed an עבירה for which there would have been a חיוב מיתה, had he done it במזיד, so even if he did the capital crime בשוגג (where there is no חיוב מיתה), nevertheless he is פטור מתשלומין for any חיוב ממון which he accrued during his transgression of the capital crime. See later, לה,א. See footnote # 14.

⁵ Others amend this to read; בשוגג, במעילה לרבי דאמר הזיד במיתה, דחייב.

⁶ רבי derives this from a חטא (מעילה) of חטא גז"ש (by תרומה). See footnote # 1.

exempt him from payment according to אב"י,⁷ nevertheless they have to pay, **for it is a decree of the תורה**,⁸ that in these cases the rule of קלב"מ does not apply.

One who eats בשובג or one who is מועל בהקדש בשובג is required to pay, notwithstanding that there is a חוב מיתה בידי שמים for eating תרומה במזיד or being מועל בהקדש במזיד. The rule of קלב"מ is suspended regarding תרומה ומעילה by the גזירת הכתוב.

(גזירה"כ based on what was now said regarding the תוספות asks):

ואם תאמר לאב"י דפטור חייבי מיתות בידי שמים -

And of you will say; according to אב"י who exempts חייבי מיתות בידי שמים from monetary payments -

אי רבי נחוניא סבירא ליה כרבי דאמר הזיד במעילה במיתה -

מיתה בידי - If רבי agrees to רבי who maintains one who was מועל במזיד is liable for
- שמים

אמאי תניא בפרק כל שעה (פסחים דף כט, א ושם) האוכל חמץ של הקדש במועד יש אומרים לא מעל -

Why did we learn in a ברייתא in פ"ק כ"ש; one who eats חמץ of הקדש on פסח
some say he was not מעל and need not pay the חומש -

ואמרינן מאן יש אומרים רבי נחוניא בן הקנה⁹ -

And ר' יוחנן explained there that the 'יש אומרים' is רנב"ה who maintains קלב"מ even by ברייתא (or חייבי מיתה בידי שמים according to אב"י). This concludes the citation of the ברייתא and the גמרא in פ"ק כ"ש. תוספות continues with his question -

והא כיון דגלי רחמנא גבי הקדש דלא שייך קים ליה¹⁰ -

הקדש regarding קלב"מ there is no דאם לא כן אין לך אדם שמועל בהקדש -
(according to רבי there is a חוב מיתה [and רנב"ה (whom we now assume agrees with רבי) maintains (according to אב"י) that קלב"מ applies even to שמים], and מעילה בשובג for חוב תשלומין nevertheless there is a

דאם לא כן אין לך אדם שמועל בהקדש -

For if it were not so (meaning if קלב"מ applies to מעילה), there cannot be a person who has to pay for being מועל בהקדש (since he would be פטור on account of חוב מיתה בידי שמים) and since we know that one is חייב במעילה this can only mean that the laws of קלב"מ were suspended (by a גזירה"כ) regarding מעילה -

אם כן בפסח נמי דאיכא כרת ליחייב ולא הוה לן למימר דקים ליה בדרבה מיניה¹¹ -

⁷ See footnote # 4.

⁸ See footnote # 3 (regarding תרומה), and טו טז regarding payment of a חומש by קרן וחומש.

⁹ There is a חוב מיתה for eating חמץ on פסח, therefore even though he was מועל בהקדש (by eating the הקדש של חמץ); nevertheless since there is a חוב מיתה for eating חמץ, he is exempt from the מעילה payments since קלב"מ.

¹⁰ The הגהות הב"ה amends this to read דאם בדרבה מיניה דאם ליה.

¹¹ This question is valid providing that we combine the rulings of רבי that there is a חוב מיתה for eating חמץ, and the ruling of רנב"ה according to אב"י that קלב"מ applies even by שמים מיתה בידי שמים. Therefore we must conclude that there is a

Therefore (since there is no **קלב"מ** regarding מעילה) the one who ate הקדש של חמץ **even on פסח** where there is a **כרת** חיוב (for eating חמץ), nevertheless **he should be liable** to pay for the מעילה, **and we should not invoke** the rule of **קלב"מ**! Why did ר' יוחנן say that according to רנב"ה he is פטור from paying for the מעילה since it is **קלב"מ**, when by מעילה the law of **קלב"מ** does not apply?!

anticipates a possible answer to his question:

וכי תימא במיתה דהקדש דוקא גלי רחמנא דלא אמרינן דקים ליה בדרכה מיניה -

קלב"מ **And if you will say; this revelation of the תורה that we do not apply** regarding מעילה, **is only** a **קלב"מ** which arises from the **מיתה** חיוב for being בהקדש; מועל בהקדש - מועל בשוגג does not exempt the חיוב מיתה בידי שמים that

אבל התם דהוי בפסח דאיכא כרת לא גלי קרא -

However, there where he ate הקדש של חמץ **on פסח** where there is a **כרת**, which is more severe than **מיתה**, **the תורה did not teach us** that it does not exempt the perpetrator from paying. Therefore there (seemingly) is no question, for even though there is no **קלב"מ** of שמים בידי שמים regarding מעילה, but there is the exemption of **קלב"מ** even for מעילה if there is a **כרת** as there is by בפסח חמץ.

rejects this solution:

אם כן הא דתנן התם (שם דף לא, ב) האוכל תרומת חמץ בפסח -

If this is so (that we can differentiate between the **קלב"מ** of מיתה (which is not effective) and the **קלב"מ** of כרת (which is effective), **this which the משנה taught there, 'a non-כהן who eats תרומה which is חמץ on פסח; if he ate it -**

בשוגג משלם קרן וחומש במזיד פטור מן התשלומין -

Accidentally (not realizing that it is תרומה) **he pays** to the כהן **the principal and** an additional **fifth** (fourth); however if he ate it **במזיד** (knowing that it is תרומה) **he is exempt from payment** to the כהן -

ומפרש בגמרא¹² במזיד פטור דקים ליה בדרכה מיניה כרבי נחוניא -

And the גמרא there explained the reason he is פטור if he ate the **תרומה במזיד** **is because it is** **קלב"מ** according to רנב"ה (who maintains that **קלב"מ** applies by כרת). This concludes the citation of the משנה and the גמרא. continues -

that **קלב"מ** does not apply to מעילה, for otherwise how can there be חיוב תשלומין by מעילה, since there is always **קלב"מ**. However if רבי and רנב"ה do not agree, there is no question on רבי because he can maintain that **קלב"מ** applies only by מיתה בי"ד so there is no **קלב"מ** regarding מעילה that **קלב"מ** does not apply there, since by מעילה there is only מיתה בידי שמים and not מיתה בי"ד so **קלב"מ** never entered the picture. Similarly there is no question on רנב"ה (even according to אב"י) if he disagrees with רבי and maintains there is no חיוב מיתה at all by מעילה, therefore again **קלב"מ** does not enter the picture.

¹² לב, א.

והשתא בשוגג נמי ליפטר משום כרת דפסח -

But now (that the 'וכי תימא' assumes that the גזירה"כ that disallows מ"קל"ב by מעילה ותרומה is only regarding the מ"קל"ב of מיתה but not the מ"קל"ב of כרת)¹³ he **should be exempt** from paying (if he ate חמץ בפסח) **even** if he ate it **בשוגג** **since** there is **כרת** for eating חמץ on פסח, and the 'וכי תימא' maintains that the מ"קל"ב of כרת is effective even though the מ"קל"ב of מיתה is suspended by מעילה ותרומה.

תוספות clarifies what needed to be assumed all along:¹⁴

דאפילו בשוגג אמרינו דקים ליה בדרבה מיניה כדאמרינו לקמן בפירקין (דף לה.) -

For קלב"מ applies even by שוגג (where there is no actual מיתה) **as the גמרא states later in our פרק**, so one who eats חמץ בפסח should be מתשלומין even if he ate it בשוגג, but the משנה stated that he is חייב בתשלומין if he ate it בשוגג -

אלא על כרחך משום דגלי רחמנא במיתה דתרומה בשוגג דלא אמרינן קים ליה בדרבה מיניה -
Perforce you must say (not like the תימה 'וכי תימה' but rather) since the תורה taught that
we do not say קלב"מ regarding the חיוב מיתה of תרומה בשוגג (but he needs to pay) -

והוא הדין כי איכא כרת ולא אמרינן דוקא במיתה דגלי גלי אבל כי איכא כרת לא -

So the same suspension of קלב"מ applies even when there is כרת, and we do not say that the תורה taught the suspension of קלב"מ only by מיתה, but when there is כרת the suspension does not apply; we do not say that; for the משנה of בפסח indicates clearly that there is no קלב"מ by תרומה בשוגג even if there is a חייב כרת, the question remains why do we say לא מעל by הקדש בפסח since we have proven from תרומה that there is no קלב"מ at all!

In summation: There seems to be two contradictory rulings. Regarding מעילה we say that if someone ate חמץ the rule is לא מעל because we utilize the קלב"מ of חמץ אכילת האוכל תרומה חמץ בפסח בשוגג which is a כרת to exempt him from payment. Regarding חמץ בפסח בשוגג the rule is he is required to pay and we do not utilize the חמץ בפסח of כרת to exempt him.¹⁵

תוספות answers:

ויש לומר¹⁶ דשאני שוגג דתרומה משום דתשלומין ידיה כפרה ולא ממונא -

And one can say; that the שווג of תרומה is different (from the שווג of מעילה), for the payment of תרומה to the כהן is an atonement and not (merely) a monetary

¹³ This explained why if one ate *לא מעל בפסח של הקדש* since the *מ"קלב* of *פסח דחמץ* applies.

¹⁴ See footnote # 4.

¹⁵ There is a contradiction only if we assume that the מעילה ברייתא of רבי follows the ruling of רבי (and the ruling of רנב"ה). [See מהרש"א who attempts to reconcile the two rulings.]

¹⁶ תוספות accepts the answer of the 'וכי תימא' that the suspension of קלב"מ by מעילה is only regarding מיתה, but not regarding כרת (of חמץ בפסח), and therefore לא מעל. The reason why by תרומה he is חייב is because the payment of תרומה is not ממון (which would be exempt on account of קלב"מ), but כפרה as תוספות explains. See 'Thinking it over'.

compensation -

כדאמרינן במסכת תרומות (פרק ו' משנה א') דאם רצה כהן למחול אינו יכול למחול¹⁷ -

As the ישראל states in משנה א', מסכת תרומות, that if the כהן wants to pardon the ישראל from paying back the תרומה, he cannot pardon him and the ישראל must return the תרומה which he ate. The reason is -

משום דלא הוי ממון אלא כפרה -

Because the obligation to pay is not monetary, but rather an atonement for eating תשלומי תרומה - תשלומי תרומה continues to point out the כפרה aspect of תרומה באיסור

ואפילו אוכל תרומת עצמו¹⁸ דלא גזל מידי משלם כפרה לעצמו¹⁹ וחומש לכהן -

And even if a ישראל ate his own תרומה, where he did not steal anything, he still needs to pay the כפרה to himself and an additional fifth to a כהן -

ולכך לא שייך קים ליה בדרכה מיניה לפוטרו מכפרה²⁰ -

And therefore it is not applicable to say קלב"מ to exempt him from כפרה. This is regarding תרומה where the payment is a כפרה -

אבל קרן וחומש של הקדש אינו משום כפרה אלא משלם ממון שגזל הקדש²¹ -

However the principal and חומש which one pays for מעילה of הקדש is not on account of כפרה, but rather he is paying the money which he stole from הקדש.

תוספות offers a proof that the payment by תרומה is a כפרה:

ותדע דבתרומה חייב משום דכפרה הוא ולא משום כיון דגלי גלי -

And you should know that the reason he is חייב in a case where אכל תרומת חמץ תורה is because since the תורה taught that there is no קלב"מ by מיתה, there is included in this the teaching that there is no קלב"מ by כרת (as תוספות wanted to say in the question); this is not so, we do not say גלי גלי -

דהא לרבא דלא פטר במיתה מטעם דקים ליה בדרכה מיניה²² -

For according to רבא who does not use the exemption of קלב"מ by חייב מיתה בידיו - חייב כרת (even according to רנב"ה); only by כרת -

מאי טעמא לא מיפטר אוכל תרומת חמץ בפסח אלא ודאי משום כפרה הוא²³ -

¹⁷ This is discussing (even) a case where the ישראל ate the תרומה which belonged to this כהן.

¹⁸ The ישראל may have inherited it from his maternal grandfather who was a כהן, or he bought it from a כהן.

¹⁹ The rule regarding the payment of תרומה eaten by a זר is that he must pay with produce that can become (and does become) תרומה. Therefore in this case the ישראל must take the same amount of תרומה that he ate, from חולין and designate it as payment whereas it becomes תרומה. However the additional fifth (which never belonged to him and is a fine) he must pay it to any כהן.

²⁰ כפרה exempts one from paying, but it should not hold him back from receiving a כפרה.

²¹ Perhaps the reason for this distinction between תרומה and הקדש may be that by מעילה there is a קרבן מעילה, which is כפרה, therefore the payment is monetary in nature, however by תרומה where there is no קרבן, the payment is the כפרה.

²² Therefore according to רבא there is no קלב"מ by גזילה (and מעילה) that קלב"מ does not apply to them, for since there is only a חייב מיתה but not a חייב כרת by תרומה (and מעילה) the whole concept of קלב"מ does not apply.

²³ ועוד יש להוכיח דכפרה הוי מדפטריה לאביי מזיד בתרומה ואע"ג דגלי רחמנא גבי שוגג דלא אמרינן קלב"מ במיתה: writes: תו"י אות ב'

What is the reason רבא does not exempt חמץ בפסח from paying (for there is the חמץ בפסח בכרת of קלב"מ), **but rather** the reason why he is not exempt is **because** the תרומה payments are a **כפרה**, and קלב"מ applies to money but not to כפרה.

תוספות asks:

ואם תאמר והא דתנן בפרק נושאים (יבמות דף צט,ב)²⁴ **כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה -**
And if you will say; but we learnt in a משנה in פרק נושאים; a כהנת whose child
became intermingled with the child of her שפחה כנענית -

ושחררו זה את זה²⁵ **וכן ספק בן תשעה לראשון או בן ז' לאחרון**²⁶ -
And the children freed each other when they grew up. **And similarly if the child**
is one where there is a doubt whether he is nine month pregnancy to the first
husband or he is a seven month pregnancy to the latter husband -

דאמרינן אם אכלו בתרומה אין משלמין קרן וחומש -
Where the משנה states if these ספיקות ate תרומה they do not pay קרן וחומש because
it is possible that the eater is a כהן - תוספות asks -

ואמאי כיון דכפרה הוא ליחייבו מספק²⁷ -
But why are they פטור, since it is a כפרה let them be liable because of the
doubt?!

תוספות answers; you are right!

ויש לומר דודאי צריכין להפריש אבל אין נותנין לכהן²⁸ -
And one can say; that they certainly must separate new תרומה for a כפרה;
however they need not give it to a כהן -

תוספות discusses a novelty:

ולפי זה צריך לומר שהכפרה תלויה בהפרשה -
And according to this that the כהן ספק needs to be מפריש to accomplish the כפרה
but does not need to give it to the כהן, it is necessary to say that the כפרה depends

דתרומה אלא ודאי משום כפרה היא ויש לדחות דשאני שוגג דתרומה לפי שמצינו שהוא חמור שמשלם חומש

²⁴ ק,א משנה on א,צט. The case of ס' וכר' is not mentioned in this משנה, but in the משנה on א,צט. The case of

²⁵ This way they are both Jews; however one is a כהן and the other is a משוחרר; עבד משוחרר we do not know who is who, so each one is a משוחרר ספק משוחרר.

²⁶ A woman was married to a כהן and he divorced her or died and she remarried to a ישראל within three months of his death (divorce) and had a child after seven months of marriage to her second husband (or vice versa). There is a doubt whether this child is from a full-term pregnancy of the first husband and is therefore a כהן or is he the child of a short term pregnancy of her second husband and the child is a ישראל.

²⁷ If it is a monetary payment we understand for they can say מהבירו עליו הראיה, however since it is a כפרה why should we not force them to undertake the כפרה (like by any דאורייתא ספק where we are stringent)?!

²⁸ See footnote # 19.

on the separating the תבואה that it should become תרומה, but the כפרה does not depend on giving it to the כהן.

תוספות therefore clarifies:

והא דאין הכהן יכול למחול היינו לענין שלא יהיה צריך להפריש –

And that which the משנה (cited previously) stated **that the כהן cannot pardon** the ישראל for eating תרומה, **that is only in regards that the ישראל will not need to separate**; this the כהן cannot pardon, because the כפרה depends on the הפרשה –

אבל לאחר שהפריש יכול למחול לו²⁹ שיהא שלו:

However, after the ישראל **was מפריש**, the כהן **can pardon him that** this new תרומה **should belong to** the ישראל.

SUMMARY

The payment of תשלומי תרומה, which is for a כפרה and not (merely) monetary compensation to the כהן, is not subject to קלב"מ. The גזה"כ, which suspends the מעילה by קלב"מ (according to the combined rulings of רבי and רנב"ה [according to אביי]), is only regarding מיתה בידי שמים, but not regarding כרת.

THINKING IT OVER

אוכל תרומת חמץ בפסח is because explained the reason there is a חיוב to pay by חמץ בפסח. ³⁰ Later תוספות states that the כפרה is accomplished through the הפרשה, but not through the נתינה (and therefore the כהן can be מוחל the נתינה). ³¹ It appears then that the נתינה is merely a חיוב דמים. The previous question of אוכל תרומת חמץ בפסח, why by תשלומי תרומה of נתינה, seems to remain; since the תשלומי תרומה is ממון, why by חמץ בפסח does he have to pay the כהן; since it is תשלומי ממון (not כפרה), he should be (required only להפריש, but be) פטור from paying, since there is the קלב"מ from the חמץ of חיוב כרת? ³²

²⁹ See 'Thinking it over'.

³⁰ See footnote # 16.

³¹ See footnote # 29.

³² See סוכ"ד אות נד and בית יעקב.